

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(назва факультету/підрозділу)

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ СВІТУ ТА ТЕХНІКИ

циклу загальної обов'язкової підготовки

(загальної/професійної, обов'язкової/вибіркової)

за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»

назва освітньої програми

підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

найменування освітнього ступеня

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

код та найменування галузі знань

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін

на 2023 – 2024 навчальний рік.

Протокол від 29 серпня 2023 року

№ 1

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія світу та техніки»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Філософі світу та техніки» сприяє: формуванню мислення на рівні, відповідному до вимог вищої університетської освіти; розвитку ерудиції; формуванню волі до культури; розумінню сутності речей, упізнаванню закономірностей в різноманітні реальних явищ; опрацюванню ідей та положень для оволодіння навичками аналізу й аргументації; Філософія – основна з навчальних дисциплін, скерованих до розвитку особистості. Її особливість полягає в академічній діяльності, яка націлює на самостійне мислення та передбачає наукові дискусії.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, пр. Л. Свободи, 46, тел..+380504005061.
E-mail	7733153@ukr.net
Наукові інтереси*	- екологічна культура; - екологічна безпека; -соціальна відповідальність людини, суспільства.
Професійні здібності*	- професійні знання і значний досвід філософсько-теоретичної діяльності; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі з застосуванням творчих форм роботи

Загальна інформація	Хорошев Олександр Миколайович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, кандидат історичних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-78
E-mail	khan61@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- історія молодіжного руху України; - гуманітаризація освіти як чинник формування світоглядної культури молоді; - дослідження організаційних принципів діяльності добровільних організацій в кінці XIX – початку XX століть.
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в студентських аудиторіях в процесі вивчення

	гуманітарних дисциплін.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	http://surl.li/lehih http://surl.li/lehkv http://surl.li/lehlc

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 413 або он-лайн. В разі додаткової потреби здобувача в консультації, час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування здатності свідомо мислити, аналізувати явища і процеси об'єктивної та суб'єктивної реальності, усвідомлено й аргументовано висловлювати власну світоглядну позицію.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	загальна обов'язкова
Рік підготовки	перший
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46
- індивідуальні самостійні реферативні завдання (науково-дослідні)(годин)	індивідуальні самостійні реферативні завдання за рахунок самостійної роботи(25)
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для якісного вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» є успішне вивчення предметів гуманітарного спрямування під час навчання у школі, а також отримати знання наступних дисциплін:

«Філософія», «Історія та культура України».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки для розв'язання наукових і прикладних задач у сфері цивільної безпеки.	ПРН01
Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки.	ПРН03
Знати базові поняття та концепції у сфері філософії природи та техніки, критично мислити, формулювати та вирішувати проблеми, пов'язані з природою (природою), технікою та мати свідомість впливу ідеї на спосіб розуміння світу природи і техніки та на спосіб дій у цих сферах.	ПРН18

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні (предметні) та спеціальні (фахові))	ЗК, СПК,СФК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК06
Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ЗК07
Здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження	ЗК08

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ СВІТУ

Тема 1.1. Поняття філософії. Філософія сучасності.

Мета та завдання філософії; філософія та інші галузі знань (побутові знання, світогляд, псевдонаука, наука, релігія); джерела філософії (здивування, сумнів); класичне розуміння філософії, концепції філософії природи.

Тема 1.2. Проблема буття в філософії. Онтологія.

Метафізика – поняття природи, буття, стану речей, відносин; існування та істоті світу; позиція об'єктивізму та суб'єктивізму по відношенню до світу; буття та образ, буття та зміна; визначення метафізики (онтології).

Тема 1.3. Час та простір у філософському контексті.

Питання існування минулого, майбутнього та теперішнього; абсолютна та відносна концепція часу та простору: Ньютон, Ейнштейн, простір-час; стрілка часу та зростання ентропії; що є, якщо все проходить: презентизм та етерналізм, ендурантизм та пердурантизм.

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне.

Дифеніція матерії - вступне визначення, історичний нарис: гілозоїзм, гілєморфізм, протяжність, атомізм, теорія шарів), матеріалізм, механіцизм і детермінізм; макрокосмос: зірки, планети, Сонячна система, галактики; мікросвіт: атоми, елементарні частинки, квантова механіка; сучасне розуміння матерії (поля, енергії, структури).

Тема 1.5. Детермінізм та індетермінізм природи

Причина, випадковість, математичність природи – питання причинності: дієва та кінцева причина, принцип достатнього обґрунтування; питання випадковості: детермінізм та індетермінізм, теорія хаосу; математичність природи: платонізуюча та операційна позиції.

Тема 1.6. Філософське осмислення походження світу

Походження світу – висновок із ряду причин; висновок із досвіду; теорія Великого вибуху, багатосвітові теорії; походження життя, теорія еволюції та її філософські аспекти; сильний та слабкий антропний принцип; початок світу та Бог: creatio ex nihilo та creatio continua, креаціонізм та еволюціонізм. МК-1.

МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ.

Тема 2.1. Наука, техніка, технологія.

Техніка – поняття (обладнання, система, технологія, наука) та концепції (детермінізм та індетермінізм, конструктивізм) техніки; техніка, культура, природа – взаємовідносини; питання сутності техніки (Гайдеггер); концепція природи Г. Беме.

Тема 2.2. Штучний інтелект та ціннісні виміри техніки і технології.

Слабкий та загальний штучний інтелект, машинне навчання, моторошна долина, можливості сучасних роботів; загрози, пов'язані зі штучним інтелектом: захоплення контролю, реалізація нелюдських цілей, контроль, зміна умов життя.

Тема 2.3. Прогрес та транс гуманізм у філософських концепціях

Критика прогресистських та транс гуманістичних концепцій М. Шелена; техноскептицизм та техноентузіазм; питання відповідальності (Г. Йонас); трансгуманізм та постгуманізм, людина-кіборг, пост-людина.

Тема 2.4. Принцип відповідальності людини в сучасному світі.

Відповідальність за світ та людину – питання екології, питання глобального потепління; вегетаріанство у етичному та екологічному аспекті; права тварин та рослин; питання перенаселення; віртуальна та розширена реальність; комунікація та міжособистісні відносини в епоху нових медіа.

МК-2.

Екзамен

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лек-ції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
2-й семестр						
Модуль 1. ФІЛОСОФІЯ СВІТУ						
Тема 1.1. Поняття філософії. Філософія сучасності, гендера	8	2	2		4	
Тема 1.2. Проблема буття в філософії.	8	2	2		4	

Онтологія.						
Тема 1.3. Час та простір у філософському контексті	8	2	2		4	
Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне	8	2	2		4	
Тема 1.5. Детермінізм та індетермінізм природи	8	2	2		4	
Тема 1.6. Філософське осмислення походження світу	10	2	2		4	2
Разом за модулем 1	50	12	12		24	2
Модуль 2. Філософія техніки						
Тема 2.1. Наука, техніка, технологія	8	2	2		4	
Тема 2.2. Штучний інтелект	10	2	2		6	
Тема 2.3. Прогрес та трансгуманізм у філософських концепціях	10	2	4		4	
Тема 2.4. Принцип відповідальності людини в сучасному світі.	12	2	4		4	2
Разом за модулем 2	40	8	12		18	2
Разом	90	20	24		46	4

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Модуль 1	
1.	Філософія сучасності.	2
2.	Онтологічні проблеми філософії	2
3.	Філософські проблеми часу та простору.	2
4.	Счасне розуміння матеріального та ідеального.	2
5.	Причино-наслідковість та теорія хаосу природи.	2
6.	Походження світу; креаціонізм та еволюціонізм. МК	2
	Модуль 2	
7.	Теоретико-метологлогічні засади дослідження феномену техніки, технології.	2
8.	Штучний інтелект та ціннісні виміри техніки і технології як умови їх антропології та гуманізації	2
9.	Класична та некласична парадигми техніки; постнекласична раціональність техніки.	4
10.	Філософія науково-технічної культури і перспективи цивілізаційного поступу	4
	Разом	24

Теми практичних занять (не передбачені)

Теми лабораторних занять (не передбачені)

Орієнтовна тематика індивідуальних самостійних реферативних завдань

З навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» виконання індивідуальних завдань здобувачами вищої освіти передбачено у формі рефератів. Тематика рефератів повинна мати соціально-гуманітарну спрямованість із ознаками актуальності та своєчасності. Окрім запропонованих тем, здобувач може обрати іншу, погоджену з викладачем. Відпрацьоване індивідуальне завдання є елементом допуску до підсумкового контролю.

Запропоновані теми індивідуальних самостійних реферативних завдань.

1. Основні закономірності розвитку техніки.
2. Специфіка філософського пізнання; гносеологічний аспект філософії.

3. Феномен єдності простору і часу в природничому пізнанні.
4. Філософська інтерпретація техніки в історії філософії.
5. Взаємозв'язок людини, природи і техніки.
6. Техніка у історичній ретроспективі.
7. Характеристика (аналіз) техніки з герменевтичної точки зору.
8. Штучний інтелект як набуток цивілізації.
9. Соіокультурний зміст техніки.
10. Аксиологія техніки.
11. Антропологія техніки.
12. Етика техніки.
13. Основні положення технетики Б. Кудріна.
14. Інформаційна техніка.
15. Технофілософські погляди В. Вернадського.
16. Постструктуралістські інтерпретації техніки у філософії М.Фуко, Ж. Деріда, Ж.-Ф. Ліотара.
17. Технетика як нова парадигма філософії техніки.
18. Техніка як комунікаційна стратегія сучасності.
19. Екзистенціальна інтерпретація техніки у філософії К. Ясперса.
20. Романтико-символічна інтерпретація техніки у Філософії Е. Каппа
21. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра.
22. Харктеристика основних напрямів у розвитку філософії техніки.
23. Специфіка розвитку техніки в епоху Відродження.
24. Специфіка розвтку техніки у Новому часі.
25. Специфіка розвитку техніки сучасності.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» є:

- доповіді на семінарських заняттях (презентаційні матеріали, тексти доповідей та виступів);
- виконання рефератів;
- екзамен (відповідно до питань білетів, відповіді на питання).

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного та підсумкового контролю, які застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки»:

Вхідний контроль – застосовується на початку вивчення навчальної дисципліни з метою визначення початкового рівня підготовки тих, хто навчається.

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному семінарському занятті шляхом проведення усного опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння попередньо викладеного навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

– письмовий експрес-контроль – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять.

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання. Під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» проводиться два модульних контролю.

Підсумкова оцінка за вивчений модуль визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем. Оцінювання кожного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була як за обов'язкові види робіт так і за допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів, відпрацювання рефератів, доповідей, презентацій тощо).

Підсумкова семестрова оцінка визначається за результатами отриманих модульних оцінок та відповіді на екзамені.

З навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» підсумковою формою контролю є екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- **екзамен**

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			

Модуль 1	лекції	6	-	-
	семінарські заняття	6	4	24
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт	1	6	6
Разом за модуль 1				30
Модуль 2	лекції	4	-	-
	семінарські заняття	6	4	24
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт	1	6	6
Разом за модуль 2				30
Разом за поточний контроль				60
II. Індивідуальні завдання				10
III. Підсумковий контроль екзамен				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль.

Форми поточного та підсумкового контролю, які застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки»:

Вхідний контроль – застосовується на початку вивчення навчальної дисципліни початкового рівня підготовки тих, хто навчається.

Поточний контроль – засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному семінарському занятті шляхом проведення усного та (або) письмового опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння попередньо викладеного навчального матеріалу, стимулювання роботи здобувачів вищої освіти – денна форма.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

-усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

-письмовий експрес-контроль – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попередні заняття;

-тестовий контроль – проводиться після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу певної теми;

-комбінована форма контролю – поєднання під час проведення

навчальних занять опитування та експрес контролю або тестового контролю з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Модульний контроль – є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання. Під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» проводиться два модульних контролі.

Підсумкова оцінка за вивчений модуль визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем. Оцінювання кожного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була як за обов'язкові види робіт так і за допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів, презентацій тощо).

З навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» підсумковою формою семестрового контролю є екзамен.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті:

4 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, приймає участь в дискусії;

3 бали – здобувач вищої освіти добре орієнтується у специфіці вивченої теми, аналізує факти.

2 бали – здобувач вищої освіти орієнтується в окремих аспектах обговорюваної тематики;

1 бал – здобувач вищої освіти не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання .

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

6 балів – вірно надано відповіді на два питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

5 балів – у цілому розкриті два питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

4 балів – надано відповіді на два питання, проте відповіді не повні і з допущенням помилок;

3 балів – надано відповіді на одне чи два питання, проте відповіді поверхові і мають значні помилки

1-2 бали – надано відповідь на одне питання з допущенням помилок;
0 балів – відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення підсумкового семінарського заняття у межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. У відповіді на поставлені питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Контрольні роботи №1 та №2 з навчальної дисципліни «Філософія світу та техніки» мають містити письмове розкриття змісту варіантів теоретичних питань і прикладних завдань. Для кожного здобувача вищої освіти надається індивідуальний варіант контрольної роботи. Роботи виконуються за присутності викладача. Оцінки за виконану роботу виставляються викладачем протягом тижня, наступного за днем виконання роботи.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно здійснити поглиблене вивчення теми з рекомендованих за програмою курсу, підготувати доповідь і захистити її на семінарському занятті. Результати роботи можуть бути оформлені у вигляді есе, реферату.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної реферативної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10-8 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самостійні судження;

7-6 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

5-4 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

3 бали – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самостійно та інтерпретовані правильно;

2 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітке;

1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень, логічність, самостійність мислення, впевненість, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, унікальність, уміння представити матеріал.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

(30-25 балів) – в повному обсязі здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

(24-20 бали) – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

(19-14 балів) – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

(13-5 балів) – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

(4-1 бал) – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

(0 балів) – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену

1. Визначте філософію в контексті інших галузей знань (побутові знання, світогляд, псевдонаука, наука, релігія).
2. Охарактеризуйте джерела філософії. Міфологія як світогляд.
3. Охарактеризуйте класичне розуміння філософії.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Наведіть концепції філософії природи.
6. Наведіть позиції об'єктивізму та суб'єктивізму по відношенню до світу.
7. Дайте розширене визначання метафізики (онтології).
8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Концепція зростання ентропії навколишнього світу.

11. Поясніть відносну концепцію простору та часу.
12. Поясніть принципи детермінізму та механіцизму в оточуючому середовищі.
13. Філософія квантової механіки; сучасне розуміння матерії (поля, енергії, структури).
14. Синергетична концепція розвитку.
15. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
16. Матеріальне та ідеальне.
17. Поясніть принцип достатнього обґрунтування у філософії.
18. Охарактеризуйте індетермінізм, теорію хаосу у філософії.
19. Походження світу та життя – теорія еволюції.
20. Теологічна інтерпретація початку світу: креаціонізм та еволюціонізм.
21. Питання сутності техніки по Гайдеггеру.
22. Поясніть концепція природи Г. Беме.
23. Агностицизм і скептицизм.
24. Наукові методи пізнання.
25. Емпіричне та теоретичне знання.
26. Етапи наукового пізнання.
27. Наука як система знання.
28. Теорія антропосоціогенезу.
29. Поняття цивілізації.
30. Розвиток системи «людина – техніка».
31. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
32. Людина у традиційному суспільстві.
33. Індустріальне суспільство.
34. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
35. Людина в постіндустріальному суспільстві.
36. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
37. Проблема штучного інтелекту сучасного світу.
38. Поясніть критику прогресу М. Шелена: прогрес та транс гуманізм.
39. Поясніть принцип відповідальності Г. Йонаса; трансгуманізм та пост гуманізм.
40. В чому полягає відповідальність за світ та людину: питання екології, глобального потепління; вегетаріанство у етичному та екологічному аспекті; права тварин та рослин; питання перенаселення.
41. Комунікація та міжособистісні відносини в епоху нових медіа.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. Неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи

іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу науково-педагогічного працівника.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі вищої освіти повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286с.
2. Данильян О.Г. Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. Харків. : Право, 2018. 328 с.
3. Губернський Л.В. Філософія. Навч. посібник. Київ.:Вікар, 2016. 247 с.
4. Кремень В.Г. Філософія: Логос, Софія, Розум. Підручник. – Київ : Книга, 2017. 315 с.
5. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Київ : “Каравела”, 2005(8). 426 с.
6. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: навч. посібник. Київ: Інкос, 2016. 214 с.
7. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник / Бичко І.В., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. Київ: Либідь, 2009. 374 с.
8. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ: Либідь, 2013. 281 с.
9. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи. Навч. посібник. – За ред. Г.І. Волинки. Київ : професіонал, 2019. 195 с.
10. Буслинський В.А. Історія філософії:навч. посібник. Київ, 2020.312 с.
11. Практикум з філософії:навч. посібник /за ред. В.Л. Петрушенка. – К., 2018. 289 с.
12. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань. навч. посібник. Київ, 2018. 412 с.
13. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент. навч. посібник. Київ: Кондор, 2007. 418 с.
14. Бойченко І.В. Філософія історії: підручник. Київ, 2000. 211 с.
15. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті. навч. посібник. Київ: Вища освіта, 2017.327 с.
16. Вільчинський Ю. Вільчинська С. та ін. Розвиток філософської думки в Україні. Львів: Каравела,2015. 217 с.
17. Гусев В. Західна філософія Нового часу. Київ, 2000. 128 с.
18. Історія філософії України: Хрестоматія. Київ, 1993. 583 с.
19. Пітч Р. Найголовніші елементи філософії П.Д. Юркевича // Філософ. і соціолог. думка , 2020, № 9. С.11-20.

20. Мельник В.П. Філософія, наука, техніка. Методолого-світоглядний аналіз. Монографія, Львів, Видавничий центр ЛНУ, 2010, 592 с.
21. Терешкун О.Ф. Аксиологічні аспекти сучасних технологій / Філософські дослідження. Збірник наукових праць, Вип. 638 Філософія. Чернівці: ЧНУ, 2013, С.50-56.

Періодичні видання Фахові журнали

1. Філософська думка.
2. Філософські перипетії. Вісник Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Філософія.
3. Практична філософія.
4. Мультиверсум. Філософський альманах.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт НУЦЗУ <https://nuczu.edu.ua/ukr/>. Режим доступу: <http://psi.nuczu.edu.ua/uk/navchalnyi-kontent-dlia-dystantsiinoho-navchannia>
2. <http://www.filosof.com.ua> Сайт Інституту філософії
3. <http://www.mon.gov.ua>. - Офіційний сайт «Міністерство освіти і науки України»
4. <http://www.osvita.org.ua> - Освітній портал
5. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
6. korolenko.kharkov.com. – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
7. ScienceDirect Freedom Collection – Повнотекстова база даних видавничої корпорації Elsevier
8. SciVerse Scopus – Реферативна база даних та наукометрична платформа видавничої корпорації Elsevier
9. www.liga.net – Комплексна система інформаційно-правового забезпечення.

Розробники:

Доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, професор

 Любов ЮРЧЕНКО

Доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін
кандидат історичних наук, доцент

Олександр Хорошев